

Szabolcsi Miklós:

Z Á R S Z Ó

Színvonalas konferenciának lehettünk résztvevői. Őszinte légkör, szenvedélyes viták, jó előadások jellemezték az elmúlt három nap közös munkáját. Az érettség, átgondoltság ilyen magas szintjét kevés tudományos tanácskozáson tapasztalhattuk. Köszönetemet szeretném nyilvánítani a szervezőknek, előadóknak, hallgatóknak.

Több egymással összefüggő elemző-interpretáló rendszerrel találkozhattunk. Fejlett irodalomelméleti gondolkodásról tanuskodnak az olyan önálló koncepciók, mint például Zsilka Tiboré és a nyitrai iskoláé, vagy Voigt Vilmosé, Kanyó Zoltáné, Szegedy Maszák Mihályé, Bókay Antalé. A sokféle ujszerű megoldásbeli kísérlet a hiányból fakadt: mivel a hagyományos kategóriák nem mindenben fedik, magyarázzák a modern anyagokat, módszereinket, elképzeléseinket kell revideálnunk. Ezenkívül a tudományág belső fejlődésének is következménye az új elmélkedés és az, hogy a hagyományos filológiai fegyverzet helyett új, logikai fegyverzetet igyekszik felölni.

Magyarországon is van szakadék élő kritika, irodalomtörténet és irodalomelmélet között. A feladat az élő kultúra felé való közeledés, ugyanakkor a fegyvermegújítás, a logika, a nyelvészet, a matematika, a modális logika, pszichológia, szociológia fogalomkészletét alkalmazó fogalmi apparátus területünkre való alkalmazása, s ha kell, átvitele is. Természetesen elvi kérdés, hogy mit hoz a régi és új kategóriák ötvözete. Az én egyéni álláspontom a következő: egy irodalmi mű igazságértékének megállapítása nem a módszertől függ. Minden módszer kipróbálása, alkalmazása fontos, az ötvözéskor azonban óvatosaknak kell lennünk. A mostani konferencián is látenszen végigvonult az antinómia: a logikai-

szinkrónikus és a diakrónikus megközelítésé. Ez így van más tudományágakban is. A fontos az, hogy ki-ki dolgozzék tovább saját módszerén, publikációival teret adva a konfrontációnak. Egyetlen módszer kizárólagos és türelmetlen alkalmazásának kétfajta veszélye van: evidenciákat mondkunk egy más metanyelven, ill. a metanyelvet a metanyelvért használjuk.

Vitánk végén kérdőjelek maradtak. Máskor talán egy javaslatsorozattal, munkahipotézissel kell elindulni a fogalmi alap vonatkozásában, amelyet lehet, hogy a konferencia végére majd elvételünk. Többfajta esemény- és cselekvés fogalom szerepelt itt, nem mindig tisztán, különválasztva. A történeti-filozófiai eseményfogalom a tények szukcessziója. Ehhez kapcsolódik a más tudományágakkal /játékelmélet, általános szociálpszichológia/ megragadható cselekvés. Az irodalmi művek "discours", "récit", "narrative" fogalmai által alkotott hierarchiában a narrativitás meglétéről és operacionalitásáról nem vagyok meggyőződve. Felszólalásomban semmilyen újabb rendszerrel nem kívánok fellépni. Azt javaslom, folytassuk most a megkezdett találkozásaink sorát, legalább évente egyszer. Ezzel a konferenciát bezárom, mindannyiuknak további sikeres munkát kívánok.